

تأمین و رفاه اجتماعی و احساس امنیت

بهرام بیات^۱

نقیسه محمد نجار^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۰/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۱/۲۰

چکیده

مقاله حاضر به بررسی رفاه و تأمین اجتماعی و ارتباط آن با پنداشت مردم از امنیت در شهر تهران پرداخته است. پنداشت از وجود میزان و سطح امنیت از منظر پاسخگویان می باشد لذا این مقاله به دنبال این هدف است که آیا بین میزان و سطح رفاه و تأمین اجتماعی و تصور از میزان امنیت در شهر رابطه وجود دارد یا خیر. متغیرهای مطرح در این پژوهش شامل عوامل فردی و خانوادگی، دارا بودن بیمه، رضایت از بیمه، امید به آینده و سطح تأمین اجتماعی است. چارچوب نظری تحقیق بنا به تناسب موضوع نظریات فیتز پاتریک، الریچ بک، جرمی بنتام و... مورد استفاده قرار داده و فرضیه‌های تحقیق استخراج شده است. بر این مبنا مدل تحقیق ساخته و پرداخته و سؤالات و فرضیات تحقیق تدوین گردیده است. روش تحقیق در این بررسی از نوع پیمایشی و اطلاعات به وسیله پرسشنامه جمع‌آوری گردیده است. جامعه آماری تحقیق شامل شهروندان شهر تهران می‌باشد که تعداد ۵۵۰ نفر از آنان به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب و مورد سؤال قرار گرفتند. در این تحقیق برای پایایی از آزمون آلفای کرونباخ و برای روایی از تکنیک گروه‌های شناخته شده استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار spss استفاده شد. عمده‌ترین یافته‌ها عبارت‌اند:

- بین میزان ناامنی و داشتن بیمه، طبقه اجتماعی و پنداشت از امنیت رابطه معنی‌دار وجود ندارد.

- بین متغیر امید به آینده و پنداشت از امنیت جانی - مالی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

واژگان کلیدی: امنیت، احساس امنیت، رفاه اجتماعی، تأمین اجتماعی، پنداشت امنیت

^۱ - دانشیار دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲ - کارشناس ارشد حقوق، جزا و جرم‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی

۱- مقدمه و بیان مسأله:

تأمین اجتماعی با واژه هایی چون رفاه اجتماعی، بیمه های اجتماعی، خدمات اجتماعی و... به صورت مترادف به کار می رود. (طالب، ۱۳۶۸: ۲۲) از سوی دیگر تأمین اجتماعی بر نیازهای انسانی که قابلیت تأمین پیدا می کنند، ربط وثیقی دارد از این رو بر اساس نظر عالمان علوم اجتماعی نیازهای انسانی در سلسله مراتبی از نیازهای جسمی، ایمنی، محبت و تعلق، احترام و خویشتن یابی قرار دارد.

نیازها همچنان که «آبراهام مازلو» تبیین کرده است، دارای سلسله مراتب هستند و در تحلیل نقش و جایگاه هر یک از نیازها در امنیت، بایستی اصل و مبنا را همانند تحلیل گران سیاست اجتماعی، بر تحلیل «نیازهای اساسی» مبتنی کنیم چرا که برآورده نشدن اینگونه نیازها با بقاء و شکوفایی حیات انسانی سر و کار دارد و این مسأله به شدت ذهن افراد را با خود درگیر کرده و از این جهت ارتباط مستقیم با امنیت افراد پیدا می کند.

به بیان سر ویلیام بوریج ۱ اصطلاح تأمین اجتماعی بیانگر تأمین درآمدی است که به هنگام قطع درآمد به عللی از قبیل بیکاری، بیماری یا حادثه، جایگزین آن می شود و همچنین تأمین درآمد برای کسانی که به علت پیری باز نشسته شده اند و نیز کسانی که به سبب مرگ شخص دیگری از حمایت محروم مانده اند و تأمین مخارج استثنایی از قبیل حوادث و رویدادهای پیش بینی نشده است که بار مالی و روانی بسیار را بر افراد بر جای می گذارند. در کتب فقهی و منابع اقتصاد اسلامی تأمین اجتماعی را تأمین کامل وسایل زندگی عموم افراد دانسته و آن را بر دو پایه قرار داده است:

۱- اصل کفایت همگانی یعنی مسئولیت متقابل افراد نسبت به همدیگر

۲- اصل سهم بودن جامعه در درآمدهای دولت (طالب، ۱۳۶۸: ۳۸)

تأمین نیازهای متعدد انسانی شرط اساسی برای بقای جوامع و سلامت فردی، روانی و اجتماعی

افراد هر جامعه ای است و هر گونه اختلال در فرآیند تأمین اجتماعی آثار و پیامد های فراوانی را بر جامعه و افراد وارد می سازد که یکی از این آثار قابل توجه، اختلال در فرایند تولید، حفظ و باز تولید امنیت می باشد. امنیت از یک سو خود به عنوان یکی از نیازهای اساسی انسانی در سلسله مراتب نیازها مطرح می باشد و از سوی دیگر ارتباط وثیقی با سایر نیازهای انسانی دارد و از این منظر می تواند هم متغییر مستقل و هم متغییر وابسته تلقی شود. امنیت از یک سو تولید اجتماعی برای رفع نیاز جوامع و افراد به آن شناخته می شود و از سوی دیگر خود می تواند به عنوان زیر ساخت و بستر تولید سایر نیازهای انسانی ایفاگر نقش باشد.

گذشته از نگاه فلسفی به رفاه اجتماعی تعاریف گوناگونی از این مفهوم شده است. در این پژوهش تعریف عام سازمان ملل را مبنای تحلیل قرار می دهیم که رفاه اجتماعی را دامنه وسیعی از فعالیتها و برنامه‌هایی می داند که تحت نظارت دولت و با کمک دولت برای بهزیستی افراد جامعه انجام می شود. رفاه اجتماعی آن روی سکه مشکل اجتماعی است. مشکل اجتماعی وضعیتی است که افراد جامعه (نه لزوماً اکثر آنها) کیفیت زندگی یا مهمترین ارزش آنها خدشه دار شود. رفاه اجتماعی در واقع زمینه و بستر شکل گیری الزامات و شرایط زیست اجتماعی برای افراد جامعه به صورتی که جامعیت این شرایط ضمن آنکه افراد را از دغدغه و نگرانی‌ها نسبت به خطرات احتمالی می رهاند، در همان حال چشم انداز آتی زندگی اجتماعی را برای آنها امیدوارکننده جلوه می دهد.

اختلال در رفاه و تأمین اجتماعی می تواند فضایی را فراهم آورد که در آن فضا برداشت و ارزیابی افراد نسبت به فضای اجتماعی و زیست جمعی غیرواقعی و به تبع آن غیر قابل پیش بینی گردد. و این امر اگر به فضای عمومی و برداشت تعداد قابل توجهی از افراد سرایت کند به طور قطع فرآیند مدیریت امنیتی با اختلال مواجه می شود.

اهمیت و ضرورت توجه به رفاه و تأمین اجتماعی بویژه در شرایط حاضر در زیست جهان اجتماعی از آن جهت قابل توجه است که با سطوح مختلف نیازهای انسانی در جامعه رابطه

مستقیم پیدا می کند. بر این اساس اگر ساختار و نظام تأمین و رفاه اجتماعی با خلل و کژکارکردی مواجه شود، در این صورت سطوح مختلف امنیت و احساس امنیت نیز با اختلال مواجه می شود و افراد با قطع امید از افق و چشم انداز بهبود در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی خود در حال و آینده به شرایط احساس ناامنی گرفتار می گردند. از این جهت اهمیت و ضرورت دارد تا با بررسی های عمیق و با تتبع و مذاقه در این حوزه بتوان به تحلیل و سیاستگذاری در ارتقای رفاه و تأمین اجتماعی کمک نمود.

مساله اساسی در رابطه بین رفاه و تأمین اجتماعی و امنیت در نقش تعیین کننده ای قرار دارد که تأمین و رفاه اجتماعی در امنیت جامعه بازی می کند بر این اساس اگر نیازهای اساسی و اولیه افراد تأمین نشود و افراد راههای مشروع برای رسیدن به تأمین نیازها را در دسترس قلمداد نکنند، در این صورت راهها و سازوکارهای نامشروع مورد استفاده قرار گرفته و نتیجه این روند اختلال در فرایند های سه گانه تولید، حفظ و بازتولید امنیت است. لذا در این بستر ناامنی های متعدد مبتنی بر سطح و میزان اختلال در تأمین و رفاه اجتماعی در جامعه فراگیر می شود.

اهداف تحقیق:

هدف اصلی در این مقاله بررسی رابطه بین رفاه و تأمین اجتماعی و پنداشت از امنیت می باشد.

اهداف فرعی

بررسی و تعیین رابطه بین بیمه بودن و پنداشت از امنیت.

بررسی و تعیین ارتباط بین میزان رضایت از خدمات بیمه ای و پنداشت از امنیت.

بررسی و تعیین ارتباط بین سطح تأمین اجتماعی و پنداشت از امنیت.

بررسی و تعیین ارتباط بین طبقه اقتصادی- اجتماعی و پنداشت از امنیت.

سؤال اصلی در این مقاله این است که آیا بین میزان و سطح رفاه و تأمین اجتماعی و پنداشت از امنیت رابطه وجود دارد؟

سؤال های فرعی در این مقاله عبارتند از:

آیا بین بیمه بودن و پنداشت از امنیت رابطه وجود دارد؟

آیا بین میزان رضایت از خدمات بیمه ای و پنداشت از امنیت رابطه وجود دارد؟

آیا بین سطح تأمین اجتماعی و پنداشت از امنیت رابطه وجود دارد؟

آیا بین طبقه اقتصادی - اجتماعی و پنداشت از امنیت رابطه وجود دارد.

فرضیه های تحقیق:

بین بیمه بودن و پنداشت از امنیت رابطه وجود دارد.

بین میزان رضایت از خدمات بیمه ای و پنداشت از امنیت رابطه وجود دارد.

بین سطح تأمین اجتماعی و پنداشت از امنیت رابطه وجود دارد.

بین طبقه اقتصادی - اجتماعی و پنداشت از امنیت رابطه وجود دارد.

۲- مبانی نظری:

در این بخش پیشینه، مفهوم شناسی و چهارچوب نظری تحقیق به صورت اختصار توضیح داده می شود.

پیشینه تحقیق:

سام آرام (۱۳۸۸) در مقاله ای به بررسی رابطه رفاه اجتماعی و امنیت اجتماعی با تاکید بر رهیافت پلیس جامعه محور پرداخته است. یافته های این پژوهش نشان داد که رابطه مستقیمی بین افزایش ناامنی اجتماعی و کاهش میزان رفاه اجتماعی در جامعه وجود دارد. همچنین شاخص سهم داشت اجتماعی یکی از ابعاد رفاه اجتماعی است که از مهم ترین عوامل تحقق هدف پلیس جامعه محور یعنی توانمندسازی اجتماع به منظور کمک به رفع و حل مشکلات افزایش جرم و بی نظمی در اجتماع است. بنابراین امکان تحقق اهداف پلیس جامعه محور در جامعه ای با افراد دارای رفاه اجتماعی بالا به دلیل سهولت مشارکت اجتماعی و افزایش اعتماد اجتماعی بیشتر است.

تحقیقی با عنوان «ارتباط بین امنیت اجتماعی با مؤلفه های سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی» با استفاده از روش پیمایش در میان خانواده ها در شهر تبریز صورت گرفته، نشان می دهد که بین سرمایه اجتماعی و رفاه و تأمین اجتماعی با امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد، بدین صورت که بالا بودن سطح رفاه اجتماعی و سرمایه اجتماعی موجب می شود، خانواده بتواند از سایر سرمایه ها و توانمندی های خود در جهت ایفای نقش و بازیگری مطلوب در صحنه اجتماعی برخوردار شود و رسالتی که دین و سایر نهادهای جامعه به عهده او گذاشته است، به نحو احسن به انجام رساند. این فرایند نیز به نوبه خود زیر ساخت های لازم را برای امنیت فراهم می آورد.

پژوهش دیگری با عنوان «بررسی مقایسه ای احساس امنیت در کشور» (۱۳۸۹) توسط مرکز افکارسنجی ناجا انجام گرفته است. در این تحقیق مؤلفه‌های احساس امنیت اقتصاد فردی، اقتصاد عمومی، امنیت جانی، امنیت ناموسی و امنیت اجتماعی در نظر گرفته شده است. اطلاعات حاصله نشان داد که ۲۳ درصد شهروندان نگران امنیت جانی خود هستند، ۳۴ درصد در بعد اقتصاد فردی احساس ناامنی می‌کنند، ۳۰ درصد در مورد امنیت ناموسی احساس ناامنی می‌کنند، ۵۷ درصد در بعد اقتصاد عمومی احساس ناامنی می‌کنند و ۷۸ درصد نگران افزایش ناامنی در اجتماع هستند. نتایج تحقیق نشان داده است که میزان احساس امنیت شهروندان تهرانی نسبت به سایر شهرها کمتر است. همچنین میزان احساس ناامنی بطور کلی، در بین زنان بیشتر از مردان و در بین مجردها بیشتر از متأهل‌هاست.

روستین (۲۰۱۰) در پژوهش خود با عنوان فساد، شادی، اعتماد اجتماعی و دولت رفاه نشان داد که بین خوشبختی فردی و رفاه عمومی با دو متغیر میزان فساد و سطح اعتماد اجتماعی در جامعه رابطه وجود دارد. همچنین او نشان داد که در کشورهای با برنامه رفاه عمومی و گسترده، میزان فساد، پایین و سطح اعتماد اجتماعی زیاد و سطح

شادی و خوشبختی اجتماعی نیز بالا است. و همچنین برعکس، کشورهای با سیستم رفاه پایین تر به فساد بیشتر و سطح پایتتر اعتماد اجتماعی و خوشبختی اجتماعی میل می‌کنند. (علیزاده اقدم و دیگران، ۱۳۹۳: ۲۳۵)

• مفهومی شناسی:

امنیت: آرامش، رشد، شکوفایی انسان، بروز همه استعدادها و خلاقیت‌ها و نیل به همه کمالات انسان در سایه امنیت به دست می‌آید.. «لورنس مارتین» امنیت را تضمین رفاه مادی می‌داند. «جان مورس» آن را رهایی از تهدیدات زیان‌بخش می‌داند. «والتر تیمن» از نظریه‌پردازان مسائل سیاسی اجتماعی معتقد است: هر ملتی تا جایی دارای امنیت است که در صورت عدم توسل به جنگ مجبور به رها کردن ارزش‌های خود نباشد و چنانچه در معرض چالش قرار بگیرد بتواند با پیروزی آنها را حفظ کند. آرنولد و لفرز معتقد است که امنیت در معنای عینی آن یعنی فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب شده و در معنای ذهنی آن یعنی فقدان هراس از این که ارزش‌های مزبور مورد حمله قرار گیرد. (دلاور، ۱۳۸۵: ۲)

خلاقیت و استعداد‌های انسان در پرتو امنیت شکوفا می‌شود و نیل به کمالات انسانی برای او میسر

می‌گردد. برای مساله امنیت و این که چه بکنیم تا انسان یا انسانها دارای امنیت روانی باشند باید به دو عامل «فردی» و «اجتماعی-حکومتی» توجه کرد. در زمینه عوامل فردی باید توجه داشت که اگر انسان مقهور تکانه‌های نفسانی خود شود: اگر خشم و شهوت، حرص و طمع بر او حکومت کند، هرگز به امنیت و آرامش دست نمی‌یابد. و همچنین امنیت فردی محصول و برآیند امنیت در مال و جان و فکر و عاطفه آنها است و طبعاً هر چه توانایی و انسجام شخصیتی فرد در این چهار بعد بیشتر باشد از آسایش و امنیت بیشتری برخوردار خواهد بود. (خوش‌فر، ۱۳۸۰، ص ۱۵۱)

تولید، حفظ و بازتولید امنیت نیازمند عطف توجه به کارکرد بخش‌های مختلف نظام اجتماعی است که در صورت بروز کژ کارکردی و اختلال در تأمین نیازهای مادی و معنوی جامعه اختلال در فرآیند امنیت اجتماعی گریزناپذیر خواهد بود بر این اساس تحقیق حاضر به دنبال فرآیندها و مکانیزم‌هایی است که در سایه آنها نظام جمهوری اسلامی ایران بتواند راهبرد متناسب با شرایط اجتماعی جامعه در تولید، حفظ و بازتولید امنیت اجتماعی را تدوین نماید.

رفاه اجتماعی: این مفهوم برگردان کلمه *social wellbeing* است. این واژه از دو کلمه *social* به معنی "اجتماع" و *wellbeing* به معنای "زندگی خوب داشتن" است. که بیشتر ناظر به شادی و رضایت است و بر مفاهیم مثبت از رفاه تأکید دارد. این واژه در واقع شامل پاسخ‌های درونی فرد (احساس، تفکر، رفتار) است. (عبدالله تبار ۱۳۷۸:۱۷۳) که هم چگونگی احساس مردم را در برمی‌گیرد و هم نحوه عملکرد آنها را (Huppert, 2006: 7). رفاه اجتماعی همچنین به عنوان گزارش شخصی فرد از کیفیت ارتباطش با دیگران می‌توان تعریف کرد. رفاه اجتماعی در این مفهوم یعنی درک فرد از اجتماع به صورت یک مجموعه معنادار، قابل فهم، دارای نیروی بالقوه برای رشد و شکوفایی همراه با این احساس که متعلق به جامعه است و خود را در اجتماع و پیشرفت آن سهیم بداند. کبیز ابعاد رفاه اجتماعی را با در نظر گرفتن الگوی سلامت مطرح می‌کند. (فرهمند و زنجانی، ۱۳۹۲: ۱۳۴). **حمایت اجتماعی:** هلر (۱۹۸۶) حمایت اجتماعی را یک فعالیت اجتماعی می‌داند که از طریق آن حرمت ذات فرد در یک رابطه بین شخصی تقویت شده و فرد از طریق کمک‌هایی که از دیگران دریافت می‌کند (عاطفی، شناختی، ابزاری) در برابر فشار روانی محافظت می‌شود. (رستگار خالد، ۱۳۸۴: ۱۳۷).

امنیت: در تعریف امنیت باید گفت که امنیت مصونیت از تعرض و تصرف اجباری، بدون رضایت است و در مورد افراد به معنی آن است که مردم هراس و بیمی نسبت به حقوق و آزادی‌های

مشروع خود نداشته باشند و به هیچ وجه حقوق آنان به مخاطره نیفتد و هیچ عاملی حقوق مشروع آنان را تهدید ننماید (بوزان، ۱۳۷۸: ۵۲)

پنداشت امنیت: این مفهوم به برداشت و ارزیابی مردم از سطح و میزان امنیت در جامعه دلالت دارد که تحت تأثیر فرایند افکار عمومی از امنیت می باشد.

• چهارچوب نظری:

برای تبیین رابطه بین تأمین و رفاه اجتماعی به بیان نظریه های «نظریه پردازانی چون جرمی بنتام (۱۹۸۴) ویلفردو پارتو (۱۸۴۸-۱۹۲۳)، ا. سی. پیکو (۱۸۷۷-۱۹۵۹) و جان راولز (۱۹۷۲) که هر یک به نوعی مفهوم رفاه اجتماعی را هم واجد معنا و هم قابل اجرا دانسته‌اند (پاتریک، ۱۳۸۱: ۳) می پردازیم.

جرمی بنتام رفاه را مترادف بهره‌مندی یا مطلوبیتی می‌داند که به مثابه خیر و خوشبختی است بنابراین آن را قابل اندازه‌گیری تعریف می‌کند. پیکو بهزیستی را به آمال و آرزوها ارتباط می‌دهد بنابراین دسترسی و تملک شیء، موجب بالارفتن سطح رفاه و بهزیستی فرد می‌شود. پاره‌تو بر این نظر است که جامعه‌ای که قادر باشد دست‌کم وضع زندگی یکی از آحاد خود را بهتر سازد مشروط بر آنکه وضع هیچ کس بر اثر این کار بدتر نشود، می‌تواند به عنوان جامعه‌ای که در جریان بهبود شرایط رفاهی خویش است، توصیف شود. راولز معتقد است؛ جامعه‌ای که توزیع مناسب در آن عادلانه باشد، وضعیت رفاهی بهتری از جامعه‌ای دارد که منابع آن به شکل عادلانه توزیع نمی‌شود و توزیع عادلانه به این معناست که برای محروم‌ترین افراد مطلوب باشد. بدین ترتیب رفاه اجتماعی مستلزم حذف نابرابری‌های غیرعادلانه و نه حذف صرف نابرابری می‌باشد. (همان: ۳۵-۳۲)

بنتام بر این عقیده بود که قوانین و حقوقی که در عصر او وجود دارند می‌بایست اصلاح شوند و به طور کلی هدفی را دنبال کنند: «غایت و هدف یک قانونگذار باید سعادت مردم باشد. در امور قانونگذاری، «سودمندی همگانی» باید اصل راهنما باشد. بنابراین علم قانونگذاری عبارت است از تشخیص و تعیین آن چیزی که خیر جامعه معینی را، که منافع آن مورد نظر ماست، تأمین کند» (جونز، ۱۳۶۲: ۴۸۴)

فلسفه سودگرایی عملی بنتام منشاء فکری شکل دیوانسالارانه رفاه اجتماعی بود که سیاست‌های عمومی را در سده نوزدهم در انگلستان تحت‌الشعاع خود قرار داده بود» (باری، ۱۳۸۰، ۲۴)

فیتزپاتریک در واقع به نوعی محرمانه خط بطلان بر نظریه رفاه است که «کاپیتالیزم - لیبرالیسم»

آن را به عنوان ره‌آوردی آسایش بخش برای بشر نوید داده بود. بر اساس این دیدگاه «رفاه» بر چند شاخص اساسی مبتنا دارد که عبارت‌اند از: شادکامی، تأمین، ترجیحات، نیازها، استحقاق و مقایسه‌های نسبی (فیتزپاتریک، ۱۳۸۳: ۲۰)

۱) شادکامی:

شادکامی در مفهوم اجتماعی آن به رضایت عمومی و احساس خرسندی از زندگی اجتماعی اطلاق می‌شود. در این مفهوم رضایت و احساس خرسندی علاوه بر تجربه حال حاضر، بایستی به امیدواری و چشم‌انداز از آینده نیز قابل سرایت باشد و این امیدواری به آینده و رضایت از حال زمینه‌های احساس ناامنی را کاهش می‌دهد.

۲) تأمین^۱:

تأمین به معنای پیش‌آگاهی از این امر است که اوضاع و احوال یک فرد در آینده نزدیک دستخوش نابسامانی نخواهد شد. صرف این پیش‌بینی و امنیت خاطر، حتی برای شخصی که اوضاع و احوالش ممکن است از جهات دیگر بحث‌انگیز نباشد، بسیار ارزشمند است. (همان: ۲۱)

۳) ترجیحات:

ترجیحات اولویت‌هایی است که میان گزینه‌های مختلف از شاخص‌های رفاه و تأمین اجتماعی افراد مایل هستند، انتخاب نمایند

۴) نیازها:

تحلیل‌گران سیاست اجتماعی جایگاه ویژه‌ای را برای «برآورده شدن نیازها» در تحلیل تأمین و رفاه اجتماعی و به تبع آن احساس رضایت خاطر از زندگی قایل هستند. دلیل آن این است که نیازها ظاهراً چیزی را توصیف می‌کنند که به طبیعت آدمی مربوط است و ضرورت بیشتری از ترجیحات دارد و بنابراین کمتر فردگرایانه است. (همان: ۲۳)

۵) استحقاق:

استحقاق نوعی ارزیابی فرد از موقعیت خود در میزان حق از رفاه و خدمات اجتماعی می‌باشد که از این جنبه با احساس امنیت ارتباط برقرار می‌سازد از این جهت افرادی که احساس کنند کمتر از میزان استحقاقشان دریافت می‌دارند، عدم رضایت خاطر و عدم احساس امنیت می‌نماید و برعکس به هر اندازه که افراد احساس کنند که آن چه را که لیاقت و استحقاق در جامعه دارند را

¹ security

دریافت می‌کنند احساس رضایت خاطر و احساس امنیت می‌نمایند.

۶) مقایسه‌های نسبی :

واقعیت رفاه و تأمین اجتماعی از حیث شاخص‌ها و ملاک‌های ارزیابی بایستی از منظر نسبیّت مورد سنجش قرار گیرد.

بر این مبنا در سطوح مختلف طبقات اجتماعی نوعی ارزیابی از سطح رفاه، فضای چشم هم‌چشمی‌ها و آثار و تبعات آن را که ارتباط مستقیمی با «سبک زندگی» دارد بر جامعه مستولی می‌کند که این ارزیابی احساس امنیت افراد را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد.

به نظر اولریچ بک تمام نهادهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی عصر مدرن برای تأمین نیازهای مادی و معنوی مردم طراحی شده بودند و مکانیزم چینش و عملکرد سیستمی این نهادها داعیه به ارمغان آوردن رفاه عمومی برای همه افراد جامعه بود. در این دوره تصور بر این بود که علم و فناوری توانسته است تمام قواعد و سنن اجتماعی حاکم بر زندگی اجتماعی را کشف نماید بنابراین توسعه رفاه عمومی و به تبع آن توسعه احساس رضایت خاطر از زندگی و پنداشت نسبت به وجود و ثبات امنیت هدیه‌ای بود که مدرنیته مدعی بود که به جامعه بشری هدیه خواهد کرد. ولی برغم این خوش بینی‌ها دوران طلایی دولت‌های رفاهی از دهه ۱۹۷۰ به بعد به سمت قهقرا حرکت کرد و با تحولاتی که از آن به تاچریسم یاد می‌شود، تأمین اجتماعی و رفاه به پاشنه آشیل دولتها تبدیل گردید و با تمرکز دولتها بر سیاست‌های راست‌گرایی اقتصادی و اجتماعی ناهنجاری‌های رفتاری در سطوح مختلف رخ نمایان ساخت و این فرآیند به شدت نحوه ارزیابی و پنداشت افراد را نسبت به امنیت تحت تأثیر خود قرار داد.

از این منظر با این رویکرد نظری تأمین اجتماعی دارای شاخص‌های عملیاتی است که بر اساس آن امنیت تعریف و توسط افراد تصویر سازی یا پنداشت می‌شود. به عبارت دیگر تأمین اجتماعی دارای شاخص‌هایی است که کلیت و جامعیت زندگی اجتماعی بشر را در حال و آینده از حیث عینی و ذهنی در بر می‌گیرد. این شاخص‌های عبارت‌اند از :

۱) تأمین اجتماعی با ابعاد بیمه‌ای شامل وجود انواع بیمه‌ها در جامعه: «یعنی نظام بیمه بیکاری، و سایر اشکال بیمه برای ناتوانی و ...» (لسناف، ۱۳۷۸: ۳۲۰)

۲) حمایت اجتماعی: شامل پرداخت‌های انتقالی، سوبسیدها و پرداخت‌های مستقیم که به وسیله سازمان‌ها و ارگان‌هایی چون کمیته امداد، سازمان بهزیستی و بعد امدادی همچون هلال‌احمر

انجام می شود. (ماهرویی، ۱۳۸۴ : ۱۳۹-۱۳۸)

۳) امنیت اقتصادی شامل شاخص‌هایی چون : اشتغال ، ازدواج و مسکن

۴) امید به زندگی و احساس رضایت از سطح زندگی که در حوزه اختلاف‌ها و فاصله‌های طبقاتی مطرح می‌شود که عدالت اجتماعی اهمیت می‌یابد. (قانع‌ی راد، ۱۳۸۴ : ۲۴۳)

• مکانیزم‌های تأثیر تأمین اجتماعی بر امنیت :

۱) ایجاد و تأسیس شرایط زندگی مطلوب و مکانیزم‌های حمایتی که از طریق شاخص‌های نظام تأمین اجتماعی تأمین می‌شوند. به طور مثال در حوزه‌های حمایت بیمه‌ای «ضرورت وجود سه‌جانبه‌گرایی» مطرح است که کارگر، کارفرما و دولت در تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دخیل می‌باشند به گونه‌ای که به عنوان نمونه برای ایجاد احساس امنیت بر محیط کار اینگونه است که کارگرها و حتی کارفرماها با داشتن اتحادیه‌ها و سندیکاها احساس امنیت می‌کنند.

۲) اطمینان از تأمین حداقل نیازها و امکان‌پذیری تداوم زندگی اجتماعی مناسب : این مکانیزم از طریق وجود فاکتورهایی رفاه اجتماعی چون امنیت اقتصادی در بعد عینی و در بعد ذهنی امید به زندگی و احساس رضایت از سطح زندگی بوجود می‌آید. تأمین به معنای پیش آگاهی از این امر است که اوضاع و احوال یک فرد در آینده نزدیک دستخوش نابسامانی نخواهد شد. صرف این پیش‌بینی و امنیت خاطر حتی برای شخصی که اوضاع و احوالش ممکن است از جهت دیگر حسرت‌انگیز نباشد بسیار ارزشمند است. شخصی که از امنیت درآمد، اشتغال و مسکن برخوردار باشد به روشنی در وضعیت رفاهی بهتری از شخصی قرار دارد که فاقد ایمنی و امنیت خاطر باشد. (فیتز پاتریک، ۱۳۸۱ : ۲۱)

دولت رفاه به واسطه نظام‌های بیمه اجتماعی و ارائه خدمات فراگیر به ارزیابی خطرهای جمعی و تعدیل آنها توجه داشته است. اما به نظر «بک» با آنکه بیمه اجتماعی پدید آمده است که تا احساس ترس و نگرانی ما را کاهش دهد، اما حضور نوین بیمه‌های دولتی و خصوصی بدین سبب که همواره خطر ورشکستگی و اضمحلال را در برابر چشمان ما مجسم می‌کند بر احساس ناامنی ما می‌افزایند. به عبارت ساده‌تر تنگدستان ناایمن هستند زیرا از آسیب‌پذیری بالفعل خود آگاهند و ثروتمندان نیز احساس ناایمنی می‌کنند زیرا از آسیب‌پذیری بالقوه خود آگاهی دارند. (همان : ۳۷۷)

بطور مثال مساله مسکن با افزایش نقدینگی و وجود تورم و بالارفتن قیمت مسکن فرد برای پیدا کردن سرپناه خود اولاً از منابع بقیه بخش‌ها به ویژه آموزش، بهداشت استفاده می‌کند تا حداقل نیاز

پاسخ گوید و این عامل باعث می‌شود تا منابع کافی برای هزینه در بخش‌های ضروری زندگی کاهش یابد و احساس امنیت را پایین بیاورد. مساله اشتغال، بیکاری و ناپایداری در مسائل شغلی فرد را از داشتن منابع اقتصادی ثابت و همچنین روابط سازمانی و اجتماعی محروم کند و این به طور کلی منابع حمایتی نداشته باشد و باعث احساس عدم امنیت نماید.

۳) پیشگیری از آسیب‌ها و مقابله و درمان آنها: این مکانیزم را برآیند همه شاخصه‌های رفاه اجتماعی است به خصوص مکانیزم‌های حمایتی و امدادی که هرچه این مکانیزم‌های حمایتی و امدادی افزایش یابد احتمال پیشگیری از آسیب‌ها و همچنین درمان آن افزایش می‌یابد و این باعث افزایش احساس امنیت می‌گردد.

امنیت با ابتناء بر تأمین اجتماعی با سه شاخص زیر قابل تعریف است:

۱) آرامش خاطر نسبت به تداوم شرایط رضایت‌بخش موجود

۲) اطمینان خاطر نسبت به آینده

۳) فقدان تهدیدها

• مفروضات ارتباط تأمین اجتماعی با امنیت:

۱) هرچه نظام تأمین اجتماعی که متشکل از سه رکن بیمه‌ای، حمایتی و امدادی است کارآمدتر باشد، تداوم حداقل نیازهای زندگی اجتماعی تضمین می‌شود و این تضمین باعث ایجاد آرامش خاطر نسبت به تداوم شرایط رضایت‌بخش موجود می‌شود.

۲) هرچه امنیت اقتصادی شهروندان به ویژه در زمینه اشتغال و مسکن افزایش یابد، دغدغه‌های تأمین نیازهای ضروری برطرف می‌شود و این مساله باعث اطمینان خاطر نسبت به آینده می‌شود.

۳) هرچه کیفیت محیط زیست و بهداشت شهروندان ارتقاء یابد شرایط زندگی مطلوب و با کیفیت ایجاد می‌شود و باعث آرامش خاطر نسبت به تداوم شرایط رضایت‌بخش در آینده می‌شود.

۴) هرچه امید به زندگی و احساس رضایت از سطح زندگی افزایش یابد فضای زیست اجتماعی توأم با آرامش خاطر و اطمینان بنیادین خواهد شد.

۵) هرچه نظام تأمین اجتماعی کارآمدتر باشد، پیشگیری از آسیب‌ها و مقابله و درمان آنها بهبود می‌یابد و این مساله باعث رفع دغدغه و نگرانی افراد نسبت به تهدیدات و آسیب‌ها می‌شود.

۳- روش شناسی:

تحقیق حاضر از منظر نوع شناسی از گونه تحقیقات همبستگی و از منظر روش تحقیق، پیمایشی

است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه شهروندان شهر تهران بود که تعداد جامعه آماری ۸ میلیون نفر می‌باشد. روش نمونه‌گیری این تحقیق، روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای می‌باشد که به تفکیک مناطق ۲۲ گانه شهرداری و محله‌ها (زیرخوشه‌ها) نمونه‌گیری انجام شد. نمونه‌برداری در منطقه به صورت سیستماتیک بلوک‌های آماری صورت پذیرفته است. تعداد نمونه بر اساس فرمول نمونه‌گیری کوکران با دقت برآورد $d = 0/05$ و حداکثر واریانس به ازای $pq = 0/25$ و سطح اطمینان ۹۹ درصد ۵۵۰ نفر مورد مصاحبه قرار گرفتند. متغیرهای تحقیق شامل؛ تأمین و رفاه اجتماعی به عنوان متغیر مستقل بر اساس نظریات موجود چهار شاخص سطح تأمین اجتماعی، داشتن بیمه، رضایت از بیمه و امید به تأمین در آینده مورد بهره‌برداری قرار گرفت که در مرحله اول برای سنجش متغیر تأمین اجتماعی از ۴ گویه به شرح زیر استفاده شده است:

ردیف	گویه
۱	تا چه اندازه قادر هستید که شغل خود و فرزندان خود را تأمین نمایید.
۲	تا چه اندازه قادر هستید مسکن خود و فرزندان را تأمین نمایید.
۳	تا چه اندازه توانایی تأمین مقدمات ازدواج خود و فرزندان خود را دارید.
۴	تا چه اندازه از وضعیت رفاهی خود راضی هستید.

پس از آن دارا بودن یا نبودن بیمه مورد سؤال قرار گرفت که در مرحله بعد از کسانی که بیمه داشتند میزان رضایت آنها از بیمه سؤال شد و نهایتاً سطح امید به آینده از پاسخگویان سؤال شد که اعلام نمایند که در آینده وضع زندگی آنها به چه صورتی تغییر پیدا خواهد کرد. در این بخش سه گزینه فرقی نخواهد کرد، بهتر خواهد شد و بدتر خواهد شد برای انتخاب پاسخگویان مهیا گردید. متغیر وابسته تحقیق با تعداد ۱۷ گویه زیر تعریف عملیاتی شده است:

ردیف	گویه
۱	تردد بانوان و کودکان در ساعات پایانی شب
۲	حمل پول نقد به مقدار زیاد

ردیف	گویه
۳	سپردن سرمایه به فرد دیگری جهت سرمایه گذاری
۴	خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز
۵	تردد با ماشین های مسافرکش شخصی
۶	فرستادن کودکان به مدرسه در مسیر طولانی
۷	پارک اتومبیل برای زمان طولانی در خیابان
۸	به همراه داشتن کیف پول، همراه با سایر لوازم قیمتی
۹	خرید مسکن، ماشین و ... از طریق آگهی روزنامه
۱۰	دوستی با افراد غریبه برای خود و فرزندان
۱۱	رفتن یا نشستن در پارک ها
۱۲	پذیرفتن خوراکی یا هدیه از افراد ناشناس و غریبه
۱۳	شرکت در میهمانی ها و پارتی های دوستانه (مختلط) که فیلم برداری می شود
۱۴	اشتغال زنان و دختران در بخش های خصوصی
۱۵	در صورت داشتن ماشین سوار کردن فردی نا آشنا در شب
۱۶	حضور در برخی تجمعات ورزشی و نا آرامی ها

داده های مورد نیاز این تحقیق به صورت مصاحبه ای و با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته جمع آوری شده است. پایایی و اعتبار ابزار اندازه گیری با توجه به آلفای ۰/۷۹ و قابلیت اعتماد از طریق تکنیک گروه های شناخته شده مورد تأیید قرار گرفت. داده های جمع آوری شده در این پژوهش با استفاده از نرم افزارهای آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

۴- یافته‌های تحقیق :

یافته های تحقیق در دو بخش توصیفی و استنباطی تدوین گردیده است:

جدول شماره ۱: سیمای پاسخگویان (متغیرهای جمعیت شناختی)

ردیف	متغیر	بعد	فراوانی	درصد
۱	جنسیت	مرد	۲۸۰	۵۰/۹
		زن	۲۷۰	۴۹/۱
۲	تاهل	متاهل	۲۴۰	۴۳/۶
		مجرد	۳۰۱	۵۴/۷
		مطلقه	۹	۱/۶
۳	نحوه زندگی	بدون خانواده	۲۵	۴/۵
		با خانواده	۵۲۵	۹۵/۵
۶	تحصیلات	زیر دیپلم	۴۵	۸/۲
		دیپلم	۲۳۲	۴۲/۱
		عالی	۲۷۳	۴۹/۶
۷	نوع منزل	شخصی	۳۴۵	۶۲/۷
		استیجاری	۱۸۷	۳۴
		سایر	۱۸	۳/۳
۸	طبقه اجتماعی	بالا	۳۹	۷/۱
		متوسط	۳۸۱	۶۹/۳
		پایین	۱۳۰	۲۳/۶

از میان کل پاسخگویان ۲۸۰ نفر (۵۰/۹ درصد) مرد و ۲۷۰ نفر (۴۹/۱ درصد) را زنان تشکیل می‌دهند. در این بین ۴۳/۶ درصد متاهل، ۵۴/۷ درصد مجرد و ۱/۶ درصد نیز مطلقه هستند. ۹۵/۵ درصد نحوه زندگی پاسخگویان با خانواده و ۴/۵ درصد به تنهایی زندگی می‌کنند و توزیع پاسخگویان از حیث تحصیلات ۴۲/۱ درصد دیپلم، ۸/۲ درصد زیر دیپلم و ۴۹/۶ درصد نیز دارای تحصیلات عالیه می‌باشند. نوع منزل مسکونی ۶۲/۷ درصد پاسخگویان شخصی، ۳۴ درصد استیجاری و ۳/۳ درصد

نیز سایر موارد می‌باشند و نهایتاً ۷/۱ درصد پاسخگویان متعلق به طبقه بالا، ۶۹/۳ درصد متوسط و ۲۳/۶ درصد نیز متعلق به طبقه پایین هستند.

توصیف متغیرهای تحقیق:

در این بخش از داده‌های جمعیت‌شناختی صرف نظر کرده و به توصیف وضعیت متغیرهای تحقیق می‌پردازیم. متغیرهای تحقیق شامل داشتن یا نداشتن بیمه، میزان رضایت از بیمه، سطح تأمین اجتماعی، امید به آینده به عنوان متغیرهای مستقل و پنداشت میزان امنیت به عنوان متغیر وابسته می‌باشد.

جدول شماره ۲: بیمه بودن

بیمه بودن	فراوانی	درصد
بله	۵۲۷	۹۵/۸
خیر	۲۳	۴/۲
بی‌پاسخ	۰	۰
کل	۵۵۰	

بر اساس داده‌های جدول فوق از میان کل پاسخگویان تعداد ۵۲۷ نفر (۹۵/۸ درصد) دارای حداقل یکی از بیمه‌های خودرو، عمر، حوادث و ... بوده‌اند و ۲۳ نفر (۴/۲ درصد) نیز دارای هیچ‌نوع بیمه‌ای نبوده‌اند.

متغیر	رضایت از بیمه		تأمین اجتماعی		پنداشت امنیت		متغیر		امید به آینده
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	وضعیت	درصد	
بسیار کم	۴۲	۵.۴	۲۱۷	۳۹/۴	۱۷	۳	بدتر خواهد شد	۲۹/۵	

کم	۶۶	۸.۵	۱۷۰	۳۰/۹	۳۵	۶/۴	فرقی نخواهد کرد	۲۴۳	۴۴/۲
بینابین	۲۸۰	۳۶.۰	۱۲۶	۲۲/۹	۵۴	۹/۸	بهبتر خواهد شد	۱۴۰	۲۵
زیاد	۱۱۱	۱۴.۳	۲۵	۴/۵	۲۵۳	۴۶	بی پاسخ	۵	۱
بسیار زیاد	۲۸	۳.۶	۷	۱/۳	۱۸۶	۳۳/۸	کل	۵۵۰	۱۰۰
بی پاسخ	۱۱	۱.۴	۵	۱	۵	۱			
	۵۲۷	۱۰۰	۵۵۰	۱۰۰	۵۵۰	۱۰۰			

جدول شماره ۳: متغیرهای تحقیق

جدول فوق نشان می دهد که:

۱- از میان ۵۲۷ نفر که حداقل یکی از بیمه‌ها را دارند تعداد ۵/۴ درصد میزان رضایت خود را از بیمه بسیار کم، ۸/۵ درصد کم، ۳۶ درصد متوسط، ۱۴/۳ درصد زیاد و ۳/۶ درصد نیز بسیار زیاد اعلام کرده‌اند. ۱/۴ درصد نیز به این گویه جواب نداده‌اند. مقوله میزان رضایت از بیمه مربوط به گزینه متوسط ۳۶ درصد می‌باشد که با توجه به ضرورت و نقش بیمه در زندگی مردم چندان قابل قبول به نظر نمی‌رسد.

۲- از بین کل پاسخگویان ۳۹/۴ درصد سطح تأمین اجتماعی خود را در حد بسیار کم، ۳۰/۹ درصد در سطح کم، ۲۲/۹ درصد متوسط، ۴/۵ درصد زیاد و ۱/۳ درصد نیز بسیار زیاد اعلام کرده‌اند.

۳- از بین کل پاسخگویان ۲۹/۵ درصد نسبت به آینده امیدوار، ۴۴/۲ درصد چشم‌انداز امیدواری یا ناامیدی نسبت به تغییر وضعیت در آینده ندارند و ۲۵ درصد نیز نسبت به آینده بدبین می‌باشند.

۴- از میان کل پاسخگویان ۳ درصد میزان بروز جرایم را بسیار کم، ۶/۴ درصد کم، ۹/۸ درصد متوسط، ۴۶ درصد زیاد و ۳۳/۸ درصد نیز بسیار زیاد اعلام کرده‌اند.

یافته های استنباطی

جدول شماره ۶: رابطه بین دارا بودن بیمه و پنداشت امنیت

میانگین		آزمون t			آزمون leven جهت هماهنگی واریانس ها			متغیر وابسته	متغیر مستقل
		معنی داری (دو تایی)	d F	t	معنی داری	F			
بله	۶۷/۰۰۲۷	۰/۱۶۱	۶۹۶	۱/۴۰۳	۰/۰۲۴	۵/۱۲۶	پنداشت امنیت	بیمه بودن	
خیر	۶۴/۶۹۴۱								
	N= ۲۲۰	۰/۱۸۹	۳۶۶/۳۳۵	۱/۳۱۵					

- یافته های جدول ۶ حاکی از آن است که میانگین نمرات پنداشت امنیت در بین دو گروه از کسانی که حداقل یک بیمه دارند و کسانی که هیچ بیمه ای ندارند تفاوت معنی داری با توجه به سطح معنی داری ۰/۱۶۱ ندارد و تفاوت میانگین ها ۶۷ در مقابل ۶۴/۵ می تواند تصادفی باشد با این حال بر خلاف تصور که احساس می شود کسانی که بیمه هستند می توانند خاطر آسوده ای داشته باشند ولی در تحقیق حاضر کسانی که بیمه هستند از کسانی که بیمه نیستند پنداشت نا امنی بیشتری دارند و این مساله می تواند نظریه «هراس بیمه ای» را به ذهن متبادر سازد.

جدول شماره ۷: آنالیز واریانس یک طرفه بین رضایت از پنداشت امنیت

سطح معنی داری	آماره F	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	متغیر وابسته (پنداشت امنیت)		متغیر مستقل
۰/۶۲۶	۰/۶۵۱	۳۳۹/۱۰۴	۴	۱۳۵۶/۴۱۵	درون گروهی	عمومی	رضایت از بیمه
		۵۲۰/۷۵۸	۴۹۰	۲۵۵۱۷۱/۱۹۴	بین گروهی		
			۴۹۴	۲۵۶۵۲۷/۶۱۰	کل		

۰/۴۰۷	۱/۰۰۰	۳۷۷/۱۲۳	۴	۱۵۰۸/۴۹۲	درون گروهی	جانی - مالی
		۳۷۷/۱۴۷	۴۹۲	۱۸۵۵۶/۴۲۸	بین گروهی	
			۴۹۶	۱۸۷۰۶۴/۹۲	کل	
۰/۷۷۱	۰/۴۵۱	۱۶۷/۵۲۲	۴	۶۵۰/۰۸۷	درون گروهی	کل
		۳۶۰/۱۱۶	۴۷۳	۱۷۰۳۳۵/۰۰۵	بین گروهی	
			۴۷۷	۱۷۰۹۸۵/۰۹۲	کل	

• تحلیل واریانس یک طرفه بین میزان رضایت از بیمه و ناامنی کل، ناامنی جانی - مالی و ناامنی عمومی با سطح معنی داری به ترتیب ۰/۶۲۶، ۰/۴۰۷ و ۰/۷۷۱ نشان از این دارد که بین رضایت از بیمه و ناامنی رابطه معنی دار آماری وجود ندارد و شاید از دلایل عمده این بحث ضعف دولت رفاهی و عدم جافتادگی جایگاه و نقش بیمه در زندگی اجتماعی مردم باشد.

جدول شماره ۸: آنالیز واریانس یک طرفه میان امید به آینده و پنداشت امنیت

متغیرها	منبع تغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
سطح تأمین اجتماعی پنداشت از امنیت	درون گروهی	۲۲۳۹/۳۱۷	۲	۱۱۱۹/۶۵۹	۲/۷۸۵	۰/۰۶۲
	بین گروهی	۲۷۷۳۹۸/۵۹۰	۶۹۰	۴۰۲/۰۲۷		
	کل	۲۷۹۶۳۷/۹۰۷	۶۹۲			

• بر اساس مقادیر جدول ملاحظه می شود که تفاوت متغیر سطح تأمین اجتماعی با پنداشت امنیت عمومی با $F=۲/۱۷۱$ و $P=۰/۱۱۵$ معنی دار نیست همچنین تفاوت این متغیر با ناامنی کل نیز با $F=۲/۷۸۵$ و $P=۰/۰۶۲$ معنی دار نیست و فقط تفاوت سطح امید به آینده با پنداشت امنیت جانی - مالی با $F=۴/۰۴۸$ و $P=۰/۰۱۸$ معنی دار می باشد.

جدول شماره ۹: آنالیز واریانس یک طرفه میان طبقه اقتصادی - اجتماعی و ناامنی

متغیرها	منبع تغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
طبقه اقتصادی - اجتماعی	درون گروهی	۱۱۱۱/۲۳۳	۲	۵۵۵/۶۱۷	۱/۳۶۱	۰/۲۵۷

		۴۰۸۲۲۴	۶۱۷	۲۸۰۴۵۰/۱	بین گروهی	پنداشت امنیت
			۶۱۹	۲۸۱۵۶۱/۴	کل	

• با توجه به جدول فوق بین طبقه اقتصادی اجتماعی و ناامنی هیچ گونه رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول شماره ۱۰: ماتریس همبستگی بین سطح تأمین اجتماعی و ناامنی

وابسته پنداشت امنیت			مستقل	متغیر	
کل	جانی- مالی	عمومی	تأمین اجتماعی	سطح تأمین اجتماعی	مستقل
			۱ ۶۸۳	سطح تأمین اجتماعی	وابسته
		۱	-۰/۰۰۷ ۰/۸۶۷	ناامنی عمومی	
	۱	۰/۷۱۸**	۶۴۴ ۱۲۱	ناامنی جانی- مالی	
	۷۳۱	۰/۰۰۰ ۷۰۳	۶۴۴		
۱	۰/۹۰۷** ۰/۰۰۰	۰/۹۴۴* ۰/۰۰۰	-۰/۰۲۴ ۰/۵۵۵	ناامنی کل	

• بر اساس یافته‌های جدول بین متغیر سطح تأمین اجتماعی و اشکال سه‌گانه پنداشت امنیت رابطه معنی داری وجود ندارد.

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادات :

• فرض وجود ارتباط بین میزان و سطح تأمین و رفاه اجتماعی افراد در جامعه و میزان اطمینان خاطر آنها نسبت به شرایط زیست اجتماعی در حال حاضر و تداوم آن در آینده بر اساس نظریات بک، پاتریک، گیدنز و دیگران مورد تأکید قرار گرفته است.

پاتریک اعتقاد دارد که «تأمین اجتماعی به معنای پیش آگاهی از این امر است که اوضاع و احوال یک فرد در آینده نزدیک دستخوش نابسامانی نخواهد شد. صرف این پیش‌بینی و امنیت خاطر، حتی برای شخصی که اوضاع و احوالش ممکن است از جهات دیگر بحث‌انگیز باشد، بسیار

ارزشمند است». (پاتریک، ۱۳۸۳: ۲۱) این نظریه پردازان با طرح تئوری «جامعه خطرپذیر» با تاکید بر اینکه ریسک و خطرپذیری تمام ابعاد و زوایای زندگی اجتماعی را در بر گرفته و مساله رفاه و تأمین اجتماعی در این دیدگاه جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است. بر این مبنا و بر اساس یافته‌های تحقیق می‌توان بیان داشت که:

- فرض وجود ارتباط بین کسانی که حداقل یک نوع بیمه دارند و کسانی که هیچ نوع بیمه‌ای ندارند در این تحقیق تأیید نمی‌شود. لذا این مساله که توسعه و گسترش بیمه و پوشش ۶۷/۷ درصدی آن هنوز نتوانسته است آرامش خیال و آسودگی خاطر را برای بیمه‌گذاران فراهم نماید و توجه به میزان رضایت کم کسانی که بیمه هستند نیز این مساله را نشان می‌دهد.
- میزان رضایت از بیمه به عنوان یکی از متغیرهای تأمین اجتماعی هیچ‌گونه ارتباط معنی‌داری را با پنداشت امنیت و اجزای آن نشان نمی‌دهد بنابراین فرض وجود ارتباط بین رضایت از بیمه و پنداشت امنیت نیز در این تحقیق تأیید نمی‌شود.
- بین متغیر سطح تأمین اجتماعی و پنداشت امنیت از حیث آماری همبستگی مشاهده نشد و این مساله به ویژه در شرایط اقتصادی- اجتماعی کنونی قابل تأمل به نظر می‌رسد و ضرورت بررسی مجدد دارد علی‌ایحال و در حوزه یافته‌های این تحقیق می‌توان گفت که ذهنیت تفسیرگر کنشگران برای حوزه امنیت و پنداشت از آن هنوز بر متغیرهایی چون جرم، کنترل جرم، در معرض جرم واقع شدن و عملکرد پلیس، پرداخت رسانه‌ای و سرمایه اجتماعی ابتدا دارد و از این جهت ارتباط بین «امنیت اجتماعی شده» و «سطح تأمین اجتماعی» که در غرب بدیهی شمرده می‌شود، در جامعه ایران هنوز به صورت ارگانیک نهادمند نشده است.
- اطمینان و امید به آینده یکی از موضوعاتی است که در میزان آرامش خاطر و پنداشت امنیت می‌تواند نقش ایفا نماید از این رو کسانی که نسبت به آینده امیدوار هستند و اعتقاد دارند که در آینده وضع زندگی آنها بهتر خواهد شد، پنداشت امنیت جانی- مالی کمتری نسبت به کسانی که اعتقاد دارند، وضع زندگی آنها بدتر خواهد شد، دارند و این امر می‌تواند مبنای برخی اختلالات در

روابط اجتماعی باشد. ولی در عین حال رابطه بین امید به آینده با پنداشت امنیت عمومی با سطح معنی داری ۰/۱۱۵ در سطح ۰/۰۵ معنی دار نمی باشد ولی وقتی این متغیر در معادله رگرسیونی در حضور دیگر متغیرها وارد می شود به نحو قابل ملاحظه ای معنی دار می شود همچنانکه در مدل ۱۰ آمده است متغیر تأمین اجتماعی با ۰/۱۰ وارد تفسیر واریانس پنداشت امنیت می شود و بر این دیدگاه تأکید می نماید که تأمین اجتماعی موضوعی است که در کنار سایر متغیرها معنی و مفهوم پیدا می کند. بنابراین می توان ادعا کرد که بر اساس یافته های این تحقیق در شهر تهران داده های تجربی با چهار شاخص بیمه، رضایت از بیمه و سطح تأمین اجتماعی و امید به آینده از نظریه های مطرح شده به صورت مجزا و به طور قوی حمایت نمی کنند ولی وقتی این متغیر در کنار سایر متغیرها قرار می گیرد بر پنداشت امنیت تأثیر می گذارد. بر این اساس می توان گفت که این مساله تأکیدی است بر این نکته اساسی که در جوامع در حال گذار هنوز پنداشت امنیت به مفهومی که در غرب از آن برداشت می شود به طور جدی بر بستر اقتصادی بنیاد نهاده نشده است اگر چه گذار به این سورا نمی توان انکار کرد ولی در عین حال می توان به دیدگاه های نظریه پردازان مطالعات امنیتی و به ویژه به دیدگاه نظریه پردازان «جامعه خطرپذیر» تأکید داشت که تأمین و رفاه اجتماعی در حال ورود به معادلات اجتماعی است.

پیشنهادهای :

اگرچه یافته های تحقیق در حوزه رابطه بین میزان و سطح تأمین و رفاه افراد و پنداشت امنیت آنان آن چنانکه باید رابطه قوی برقرار نکرد ولی با این حال و با توجه به اینکه در متغیر تأمین و رفاه اجتماعی در مدل رگرسیونی و در حضور دیگر متغیرها معنی دار شد لذا در این بخش چند نکته پیشنهاد می شود :

۱) توسعه فرهنگ بیمه : اگر چه در کشور سطح پوشش بیمه مناسب به نظر می رسد ولی آن چنانکه بایسته است به عنوان یک واقعیت ضروری و اثرگذار در امنیت و آرامش خاطر شهروندان وارد نشده است لذا ضرورت دارد در حوزه توسعه فرهنگ بیمه در افکار عمومی فعالیت های جدی صورت

پذیرد.

۲) توسعه راهبرد کارآمد نمودن بیمه : میزان بسیار پایین رضایت از بیمه از عوامل اثرگذار در فرهنگ بیمه می‌باشد. واقعیت جامعه ایران این است که همچنانکه در جامعه فرهنگ بیمه در افکار عمومی ضعیف است ولی بدتر از آن، ضعف ساختاری و رفتاری بسیار جدی در فرهنگ و ساختار ارائه خدمات بیمه‌ای است. سازمانها و نهادهای بیمه‌گر هنوز در راستای کارآمد نمودن فرآیندها و مکانیزم‌های خدمات بیمه‌ای اهتمام جدی نداشته‌اند لذا توجه به عنصر کیفیت خدمات بیمه‌ای ضرورت دارد.

۳) اهتمام به سیاست‌های توسعه اجتماعی : توسعه اجتماعی با عنصر رفاه و تأمین اجتماعی که شرایط حال و چشم‌انداز آینده را در زندگی افراد در بر می‌گیرد، جایگاه ویژه‌ای در ساختاربندهی بنیادهای نظم و امنیت عمومی دارد و این فرآیند می‌تواند پنداشت امنیت را تحت تأثیر قرار دهد. واقعیت اقتصادی و اجتماعی حاکم بر جامعه آن چنانکه ضرورت یک ساختار انسجامی است، بر اعتماد و اطمینان بنیادین برای افراد در ارزیابی از توسعه سطح تأمین اجتماعی نیست بلکه افراد نگرانی و دغدغه جدی برای این حوزه دارند لذا عطف توجه به سیاست‌های رفاهی و تأمینی ضرورت جدی پیدا کرده است.

منابع :

- باری، نورمن (۱۳۸۰) *رفاه اجتماعی*، ترجمه اکبر میرحسینی، مرتضی نوربخشی - تهران: سمت.
- بوزان باری (۱۳۷۸)، *مردم، دولتها و هراس*، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، انتشارات مطالعات راهبردی.
- پاتریک، فیتز تونی. (۱۳۸۱) «*نظریه رفاه*» *سیاست اجتماعی چیست؟* ترجمه هرمز همایون پور، تهران: انتشارات موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی
- جونز، و. ت (۱۳۶۲) *خداوندان اندیشه سیاسی*، ترجمه علی رامین، تهران: انتشارات امیرکبیر
- خوش فر، غلامرضا. (۱۳۸۰) «*بررسی میزان امنیت در استان مازندران*» *استانداری مازندران*
- دلاور، علی، (۱۳۸۵)، *ساخت و هنجاریابی آزمون احساس امنیت*، مرکز تحقیقات کاربردی طرح و برنامه ناجا، تهران
- رستگار خالد، امیر، (۱۳۸۴)، *گسترش نقش زنان در جهت حمایت‌های شغلی و اجتماعی*، *مجله جامعه شناسی ایران*، دوره ۶، شماره ۴
- سام آرام، عزت الله، (۱۳۸۸)، *بررسی رابطه سلامت اجتماعی با تاکید بر رهیافت پلیس جامعه محور*، *فصلنامه علمی پژوهشی انتظام اجتماعی*، سال اول، شماره ۱
- طالب، مهدی (۱۳۸۱)، *تأمین اجتماعی*، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی
- عبدالله تبار، هادی و دیگران، (۱۳۸۷)، *بررسی سلامت اجتماعی دانشجویان*، *فصلنامه رفاه اجتماعی*، شماره ۳۰ و ۳۱
- علیزاده اقدم، محمد باقر و همکاران (۱۳۹۳)، *بررسی رابطه بین شادی و احساس امنیت در افراد*، *فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، شماره ۱۸.
- فرهمند ناصر و زنجانی سعید، (۱۳۹۲)، *ارتباط بین امنیت اجتماعی با مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی*، *فصلنامه تخصصی دانش انتظامی آذربایجان شرقی* - سال دوم - شماره ۸
- قانع‌راد، محمد امین، (۱۳۸۴)، *برنامه‌های کاهش فقر و نابرابری در ایران/ رویکرد توسعه اجتماعی*

- به برنامه های فقرزدایی در ایران، مجله :رفاه اجتماعی « پاییز ۱۳۸۴ - شماره ۱۸
- لسناف، مایکل هری،(۱۳۸۷)، فیلسوفان سیاسی قرن بیستم، ترجمه خشایار دیهیمی، تهران نشر کوچک
- ماهرویی، ابوالحسن. (۱۳۸۴)، حقوق و تکالیف شهروندی و قانون گریزی شهروندان، نشریه عدالت. شماره ۱۵

منابع لاتین:

- Huppert.felicia&Marks.nic&clark.andrew&etal,(2006),personal and social wellbeing modul for the European socialsurvey, Round3